

PARLAYICI ve PATLAYICI ORTAMLARDA GÜVENLİK SEMPOZYUMU DÜZENLENDİ

Elektrik, Çevre, Jeoloji, Kimya, Maden ve Petrol Mühendisleri Odası'nın ortak etkinliği olarak düzenlenen ATEX Sempozyumu, 22-24 Eylül 2011 tarihleri arasında Ankara'da İnşaat Mühendisleri Odası Teoman Öztürk Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Elektrik Mühendisleri Odası sekretaryasında gerçekleştirilen etkinliği; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE), BOTAŞ, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK), Türkiye Doğalgaz Dağıtıcıları Birliği Derneği (GAZBİR) ve Phoenix Contact tarafından destekledi.

EMO'nun sekretaryasını yürüttüğü sempozyumun açılışında, Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Murat Yapıcı sempozyumun içeriği hakkında bilgi verirken, sempozyum-

da emeği geçen kurum, kuruluş, kişi ve oda çalışanlarına teşekkür etti. Sempozyumun açılış konuşmalarını, EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş, TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, MKE'den Ahmet Erol Abdullahoğlu, TÜRKAK Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Vehbi Günan ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürü Süfyan Emiroğlu yaptı.

Sempozyumun ilk gününde öğleden sonra Almanya Ulusal Ölçüm Enstitüsü'nden (PTB) Uwe Klausmeyer "AB Mevzuatı Bağlamında Patlamadan Korunmanın Temel Noktaları ve Geleceğe Bakış", Phoenix Contact Electronic GmbH'dan Wilfried Grote "İşlevsel Güvenlik Seviyesi (SIL)" konulu sunumlarını gerçekleştirdiler.

4 Bildiri Oturumu 1 Panel Düzenlendi

Sempozyumun ikinci gününde ise ilk olarak "ATEX Ürün Belgelendirme ve Test İşlemleri" başlıklı oturum gerçekleştirildi. Bu oturumda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Salih Aydın "94/9 AT ATEX Yönetmeliği Onaylanmış Kuruluş ve Ürün Belgelendirme", IEP Enerji Petrol Enstitüsü'nden Nurettin Terzioğlu "Patlayıcı Ortamlarda Güvenlik Önlemleri ve Denetim" ve TSE Ürün Belgelendirme Merkezi'nden Gürsel Eratak, "Patlayıcı Ortamda Kullanılan Kendinden Korunmalı Cihazlar" başlıklı sunumlarını gerçekleştirdiler.

Öğleden sonraki bölümde ise "İşçi Sağlığı, İş Güvenliği, İş Kazaları ve Kaza İstatistikleri" ile "Yangın ve Yangından Korunma" başlıklı oturumlar düzenlendi. EMO Kocaeli

Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Avni Haznedaroğlu'nun yönettiği "İşçi Sağlığı, İş Güvenliği, İş Kazaları ve Kaza İstatistikleri" başlıklı oturumda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan Özlem Özkılıç, "Dünyada Yaşanan Büyük Endüstriyel Kazalar-ATEX Direktiflerine Neden İhtiyaç Duyuldu?" ve "İş Teftiş Kurulu İnceleme ve Raporlarındaki İş Kazaları" başlıklı sunumlarını gerçekleştirirken, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı'ndan Abdurrahman İnce, "Patlayıcı Atmosferlerin (ATEX) Patlama Davranışları", Kocaeli Üniversitesi'nden Merve Ercan Kalkan, "Patlama Risk Değerlendirmesinde Bulanık Mantık Kullanımı" ve Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan Tevfik Güneş "Değişen Mevzuat Işığında İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği" başlıklı bildirimlerini sundular.

Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Torun'un yönettiği "Yangın ve Yangından Korunma" oturumuna ise Akdeniz Üniversitesi'nden Mehmet Cem Şengöz, "Meskenlerde Elektrik Tesisatlarından ya da Elektrikli Cihazlardan Kaynaklanabilecek Yangın Risklerinin Analizi", Kocaeli İtfaiyesi Eğitim Merkezi'nden Bülent Buldu "İtfaiye Eğitimlerinde ATEX", DETAM'dan Sezer Aslan "Sanayi Gazlarının Teknik Özellikleri, Patlamalar ve Yangın Önlemleri" ve MKE BARUT Fabrikası'ndan Zafer Sönmez "Safex International nedir?" başlıklı sunumlarını gerçekleştirdiler.

Sempozyumun son gününde ise ilk olarak "Tesislerde Projelendirme ve Ruhsat İşlemleri" başlıklı oturum düzenlendi. İTÜ Elektrik Elektronik Fakültesi'nden Belgin Emre Türkay'ın yönettiği oturumda Elektrik Yüksek Mühendisi M. Kemal Sarı "Patlayıcı Ortamlarda Elektrik Şebekesi ve Elektrik Tesisatı Tasarım ve Kurulumu", EMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Murat Yapıcı "Patlayıcı Ortam Bulunan Tesislerde Projelendirme ve Ruhsat İşlemleri", EMO İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Özkan Karataş "Endüstriyel Tesislerde Patlayıcı, Yanıcı ve Zehirli Gazlar için Gaz Algılama Sistemleri", Kimya Mühendisi Süleyman Polat "Patlayıcı Madde Üretimi ve Ortamlarında ATEX Uygulamalarına Bir Yaklaşım", TUDEV Yönetim Kurulu Başkanı Şerif Gözlemen "Patlamadan Korunma Dokümanının Hazırlanması" ve Kimya Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Halil Kutlu "Yasal Parametrelerde Uyumsuzluk ve Uyumsuzluk" başlıklı sunumlarını gerçekleştirdiler.

Sempozyum çalışmalarını düzenlenen "Ulusal Mevzuat ve Uygulamaları" başlıklı panel ile tamamlandı. EMO Yönetim Kurulu Yazmanı Erdal Apaçık'ın yönettiği panele, EMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi ve Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Murat Yapıcı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Salih Aydın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan Özlem Özkılıç ve TSE'den Gürsel Eratak konuşmacı olarak katılım sağladı.

ÖLÜMCÜL KAZALARDA 1. SIRADAYIZ

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu'ndan Başmüfettiş Ahmet Erol Abdullahoğlu, "Riskleri gözardı edilerek çalışılan işyerleri olduğu hepimizin malumudur" derken, Davutpaşa'da havai fişek fabrikasındaki patlama ve OSTİM'deki patlamaların ardından ortaya çıkan iş güvenliği hiçe sayan uygulamalara dikkat çekti. Abdullahoğlu, iş güvenliği konusunda uzman bir arkadaşının emekli olduktan sonra özel bir işyerinde çalışmaya başlamadan önce yaptığı incelemede iletken zeminin olmadığını, çalışanların koruyucu giysilerinin bulunmadığını ve eksik malzemeler olduğunu görmesi üzerine bunların düzeltilmesi gerektiğini söylediğini, ancak bu zamana kadar bir şey olmadığı yönünde yanıt aldığını anlattı. Bunun üzerine arkadaşının orada çalışmadığını, aradan 2 ay geçmeden fabrikada patlama meydana geldiğini ve 2 kişinin hayatına mal olduğunu aktardı. Abdullahoğlu, kazaların yüzde 88'inin insan hatası, yüzde 10'unun mekanik, yüzde 2'sinin ise doğal afetler, öngörülemeyen, sebebi bilinmeyen durumlardan kaynaklandığını bilgisini verdi. Avrupa Birliği'nde 2 hususun ön plana çıktığını; birinin eğitim, diğerinin risk değerlendirmesi olduğunu ifade eden Abdullahoğlu, kazalarda önemli bir etken olarak işletme körlüğüne dikkat çekti. Abdullahoğlu, çalışanın 5 yıllık sürede deneyim kazanmasının avantaj gibi görüldüğünü, ancak işletme körlüğü denilen riskleri umursamama gibi kötü alışkanlıkların başlaması için de yeterli bir zaman olduğunu kaydetti. İşletme körlüğüne karşı tekrarlayan eğitimler ve sıkı denetimlerin önemine dikkat çeken Abdullahoğlu, şöyle konuştu:

"Sadece denetimlerle kazaların önüne geçilememektedir. O işte sorumlu kişilerin en alttan en üste bilinçlendirilmesiyle kazaların önüne geçilmesi mümkündür. Ülkemiz, Avrupa'da iş kazalarında ilk 3 sırada yer almaktadır. Ölümcül kazalarda Avrupa'da ilk sırada yer alıyor. Bize en yakın olan Portekiz'e 3 kat fark atıyoruz. Bu yazgıyı değiştirmek elimizdedir. Bu konuyu gündemde tuttukça daha iyiye gideceğiz."

ATEX ALANINDA 2 KURULUŞ AKREDİTE EDİLDİ

TÜRKAK Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Vehbi Günan ATEX alanında kurumlar arasında bilgi paylaşımına çok ihtiyaç olduğunu vurgulayarak, bu anlamda sempozyumun çok güzel bir organizasyon olduğunu ifade ederek konuşmasına başladı. Konuşmasında TÜRKAK, akreditasyon konularında bilgi veren Günan, şunları söyledi:

“Ekonomik hayatın gelişmesiyle birlikte akreditasyon faaliyetlerin önemi de artıyor. Genel anlamda kalite altyapısının öneminin arttığını söylemek lazım. Bunun içerisinde standardizasyon, akreditasyon, piyasa gözetim ve denetimi var. Bu altyapıların iyi çalışması ülkelerin rekabet gücünü de artırıyor. Bir muayene kuruluşunun düzenlediği belge veya ürün belgelendirme kuruluşunun düzenlediği belge, personel belgeleri, laboratuvar test muayene sonuçları bütün bunlar uluslararası alanda geçerli oluyor. Hem ülke hem de uluslararası alanda mal ve hizmet alım satımı kolaylaşıyor. Akredite olmuş bir kurumdaki belge bir mal ve hizmet kolay, rekabet gücü yüksek bir şekilde sirküle ediliyor.”

Günan, TÜRKAK'ın 8 yıldan beri akreditasyon faaliyeti yürüttüğünü, ancak Avrupa Akreditasyon Kurumu gibi bu alandaki uluslararası kuruluşlarla tanıma anlaşmalarının 2006'dan beri geçerli olduğunu kaydetti. TÜRKAK Yönetim Kurulu Başkanı Günan, şu anda sanayi ve ticaret alanında 600 civarında kuruluşu akredite ettiklerini; bunların çeşitli sektörlerdeki laboratuvar ve muayene kuruluşları olduklarını belirtirken, personel belgelendirmenin daha yeni bir alan olduğunu söyledi.

ATEX konusunda CE işaretleme için çok önemli olduğunu vurgulayan Günan, şu bilgileri verdi:

“En son Avrupa Komisyonu'na çıkarılan 765, 768 sayılı tüzükler önceki uygulamaya göre bazı değişiklikler getiriyor. CE işaretleme yapmak isteyen kuruluşların öncelikle akredite olmalarını zorunlu hale getiriyor. Zaman içerisinde ülkemizde bu da zorunlu hale gelmiş olacak. Bu konu ile ilgili ülkemizde bakanlıklar arasında çalışmalar sürüyor. ATEX ile ilgili çalışmalar da sürüyor. 2 kuruluşumuzu bu alanda akredite etmiş durumdayız. Bu alan tabii, yeni bir alan. Akredite olacak kuruluşlarımız artacak.”

8 AYDA ATEX KAPSAMINDA 431 DENETİM YAPILDI

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürü Süfyan Emiroğlu ise Türkiye'nin 2023'te dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girme hedefine kilitlendiğini, bu paralelde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin çok önem arz ettiğini belirterek başladığı konuşmasına şöyle devam etti:

“Maalesef, Türkiye bu alanda çok ciddi gerilerde. İstatistiklere bakıldığında iş kazalarının yüzde 98'i önlenemez nitelikte. Mevzuat olarak Türkiye'nin bir problemi yok. Çağdaş dünyada ne varsa Türk mevzuatı haline getirmiş durumda. ATEX konusunda 2 belli başlı yönetmelik var. Biri Çalışma Bakanlığı, diğeri Sanayi Bakanlığı ile ilgili. Bu yönetmeliğin gerçekten uygulanabilmesi için biz gayret sarf ediyoruz. Tüm kesimlerle işçi sağlığı ve iş güvenliği ortamının oluşturulması için birlikte uğraşyoruz. İlk önce belgelendirme kuruluşları var. Bu alanda üretilen ürünlerin belgelendirilmesi gerekiyor. 2 firma bu alanda onaylanmış kuruluş olarak atanacak. Bir tanesi belirlendi. Biri de çok yakında atanmış olacak. Bakanlıkta bir ATEX Çalışma Grubu oluşturduk. Hem özel sektör, sivil toplum hem de kamunun ilgili kesimleriyle bu alanda yapılacak çalışmaları belirlemek üzere çalışmalar yapıyoruz. Biz bu alandaki piyasa gözetim ve denetime ciddi önem veriyoruz. 81 ilde piyasa gözetim denetim elemanı bulunduruyoruz. Bu elemanlarla ATEX kapsamındaki denetimleri yapıyoruz.”

Yeni Genel Müdürlük Oluşturuldu

Süfyan Emiroğlu, 2011 yılının ilk 8 ayında ATEX alanında 431 işyeri ziyareti yapıldığı, 431 ürünün değerlendirildiği, 53 ürünün ise mevzuata aykırı olduğunun tespit edildiği bilgisini verdi. Bu ürünlerin de bir kısmının toplandığını, bir kısmının düzeltilmesinin istendiğini ve idari para cezaları uygulandığını kaydeden Emiroğlu, Sanayi Ürünleri Güvenliği ve Denetimi diye yeni bir genel müdürlük oluşturulduğunu; bu genel müdürlüğünün işinin sadece piyasadaki ürünlerin denetlenmesi olacağını bildirdi. Emiroğlu, “ATEX konusunda bu genel müdürlüğümüz bundan sonra daha etkin çalışma yapacak” dedi.

EMO ATEX'İ SAHIPLENDİ

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş, açılış konuşmasına EMO'nun kendi mesleki alanlarını ilgilendiren konulara ilişkin çok sayıda bilimsel etkinlik düzenlediğini belirterek başladı. "Tüm bu mesleki faaliyetlerimizde temel anlayışımız; mühendislik hizmetlerinin gelişmesinde ve topluma sunulmasında bilim ve teknolojinin kamu yararına uygulanması için çaba göstermek olarak özetlenebilir" diyen Göltaş, "Parlayıcı ve Patlayıcı Ortamlarda Güvenlik" konusunun daha önce yeterince ele alınmadığını vurguladı.

Petrol, petrol ürünleri, kimya, doğalgaz, kömür madenleri, hububat siloları, şeker fabrikaları, kereste ve mobilya fabrikaları, ekmek fırın ve fabrikaları, ilaç sanayi, gıda sanayinin bazı kolları gibi yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı maddeler ile uğraşan birçok sanayi sektöründe normal çalışmada, arıza veya bakım gibi hallerde patlayıcı ortamlar oluştuğunu ifade eden Göltaş, bu ortamlar ile ilgili düzenlemelerin ATEX Direktifleri olarak anıldığını kaydetti. Konuya ilişkin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde bir komisyon çalışması yapıldığını ve bu çalışmalarda EMO'nun da yer aldığını belirten Göltaş, şöyle devam etti:

"2011 yılının başında özellikle bu konuda bir sempozyum ihtiyacının, gerek Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yetkilileri, gerekse mesleki demokratik kurumlar tarafından gündeme getirilmesi üzerine, TMMOB kapsamında sekretaryasını Elektrik Mühendisleri Odası olarak üstlendiğimiz bu sempozyumu Maden, Jeoloji, Kimya, Çevre ve Petrol Mühendisleri Odaları ile birlikte düzenliyoruz.

Özellikle sanayide, elektrik enerjisinin yanı sıra, LPG, LNG ve doğalgaz kullanımında da artışlar görülmektedir. Bu kadar çok enerji kaynağı iç içe kullanılırken, birçok çeşitliliği ve riskleri olan patlayıcı ortamlarda daha dikkatli olunması ve gelişmelerin daha dinamik bir şekilde takip edilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu noktada, patlayıcı ortam oluşabilecek işletmelerde çalışan, proje üreten, montajını yaptırın ve kontrol eden mühendislere ışık tutacak bu sempozyumda, sektörün önünü açmak, daha sağlıklı ve güvenli tesisler kurabilmek için görevler çıkacağına inanıyoruz."

Meslek hastalıklarının ve iş kazalarının sanayinin gelişmesi ile yoğunluk kazandığına dikkat çeken Göltaş, "Sorunların yoğunluğuna ve toplumsal tepkilere bağlı olarak da çözüm önerileri üretilmesi ve yaşama geçirilmesine yönelik çalışmalar İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusundaki etkinliklere ivme kazandırmıştır. Ancak yapılan tüm çalışmalara, alınan onca önleme rağmen dünyada ve ülkemizde iş kazaları ve meslek hastalıkları can almaya, sakat bırakmaya devam etmektedir. Çalışan işçi sayısına göre ölüm oranı, ülkelerin

gelişmişlik derecesi ile ters orantılı biçimde değişmektedir" diye konuştu.

BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23. Maddesi'nde "Herkesin, kendi özgür seçimiyle belirlediği bir işyerinde, adil ve elverişli çalışma koşullarında çalışma hakkı vardır. Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamak, çalışanları sağlık ve güvenlik risklerine karşı korumak, üretimin devamlılığını sağlamak ve verimi artırmak üzere hiç kimse zarar görmemeli, mal ve eşya hasara uğramamalıdır" denildiğini hatırlatan Göltaş, şöyle devam etti:

"Buna karşın, dünya genelinde iş kazaları ve meslek hastalıklarına ne yazık ki kalıcı bir çözüm üretilenmemiş, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin temel amacı ve ilkesi yaşama geçirilememiştir.

Bu konuda ülkemizde yaşanan iş kazaları ve yaşamını yitiren işçiler açısından ise durum son derece kötüdür. Bugün Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarında iş kazaları ve işçi ölümleri açısından Avrupa'da birinci, dünyada üçüncü sırayı almaktadır."

İş Cinayetleri-Büyüme İstatistikleri Çelişkisi

Son 10 yılda "büyüyoruz ve kalkınıyoruz" söylemlerine paralel olarak yaşanan ve birçoğu istatistiklere bile girmeye değer bulunmayan iş kazaları yaşandığını belirten Göltaş, kamu vicdanını sızlatan ve toplu ölümlere neden olan kazaları şu sözlerle hatırlattı:

"Bursa, Balıkesir ve Zonguldak'ta meydana gelen maden kazalarında ölen yüzlerce emekçi, Afşin-Elbistan Termik Santrali'nde göçük altında bıraktıklarımız, Ankara OSTİM ve İvedik'te önce kablo ve hidrolik araç üreten, ardından tiner ve boya imalatı yapan işyerlerinde ardi ardına meydana gelen patlamalar sonucu kaybettiğimiz canlar, İstanbul Davutpaşa'da havai fişek atölyesinde yaşanan felaket ile yitirdiğimiz işçiler, pencereleri olmayan bir panelvan minübüste malzeme taşıyıcı gibi işyerine götürülürken İstanbul'un orta yerinde selden boğularak ölen emekçi kadınlar, hergün Tuzla'da yaşanan iş cinayetleri, büyüme istatistiklerinin içinde hiçbiri doğal olarak yer almadılar.

Onların tümüne maden emekçilerinin şahsında en yetkili ağızlardan 'bu mesleğin kaderinde bu var' denildi. 'Bu yörenin insanları buna alışık, mesleğe girenler bunu bilerek giriyor' denildi. 'Mukadderat' denildi. Yetmedi dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı madencilerin günler sonra cesetlerine ulaşılmasının ardından işçilerin bedenlerinde yanık olmadığından bahisle güzel öldüklerini beyan etti.

Aslında bu söylemleri tekzip edencesine Sayın Başbakan'ın 12 Eylül 2011 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi'nde yaptığı konuşmada, 'Batı tarihinde köleliliğin kaldırıldığı doğrudur, ancak emek üzerindeki sömürüye hâlâ tam olarak son verildiğini söylemek mümkün değildir' demiş olması; yine aynı konuşmada, Dünyada yaşanan krize de değinerek, 'Bu krizin arka planını incelediğimizde, krizin ekonomik nedenleri kadar, siyasi ve ahlaki boyutunu da nazarı dikkate almamız gerek. Krizin altyapısında sonu gelmeyen bir tüketim ve kazanma hırsı, israf kültürü, devletlerin halklarından bilgi saklaması gibi gayri ahlaki tutum ve davranışların olduğunu da kabul etmek gerekiyor. Yaşanan bu olumsuz gelişmelerin, kapitalizmin geçmişini sorgulamak açısından önemli bir fırsat oluşturduğuna inanıyorum' demesi, işçilerin 19. Yüzyılı aratmayan sömürü koşullarında çalıştırıldığı, kar hırsıyla işçi sağlığı ve güvenliği için hiçbir adımın atılmadığı, neredeyse her gün yeni bir işçi cinayeti yaşanan bir ülke başbakanı için oldukça manidar olmuştur.

Manidardır, çünkü kapitalizmin geçmişini sorgulayarak bu işin içinden çıkılması, yaşananların aklanması söz konusu değildir. Buradan Başbakan'a hatırlatmak isterim ki, Kapitalizm en vahşi haliyle yoluna devam ediyor. İşsizliğin gölgesinde esnek çalışma, taşeron sistemi daha da yaygınlaşıyor. Çalışma koşulları her geçen gün daha da ağırlaşıyor. 'İşin sahibi' olan firma ile 'iş yapan' işçi arasında artık daha fazla firma giriyor. Yani sömürü devam ediyor."

EMO'dan İş Güvenliği Önerileri

Göлтаş, iş güvenliğinin sağlanması ve kazaların en az indirilmesi için önerilerini de şöyle sıraladı:

"İnsan hayatını, kamusal faydayı merkezine almayan anlayışlardan vazgeçilerek, denetimsiz ve kural dışı çalışmakta olan, teknolojik yenilenmelerini yapmayan, sendikalaşmayı engelleyen ve kaza riskine açık işletmelerin etkin denetiminin yapılarak yaptırımların uygulanması ve işçi sağlığı ve işçi güvenliği mevzuatının günün gerekleri ışığında yeniden düzenlenmesidir.

Bu kapsamda, öncelikle kamu ve özel tüm işletmelerde maliyet unsuru olarak görülüp uygulanmayan işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri eksiksiz alınmalı, başta kömür ocakları, tersaneler, parlayıcı ve patlayıcı ortamları oluşturan işletmeler olmak üzere iş kazaları sonucu yaşadığımız can kayıpları artık önlenmelidir.

Bu kapsamda; özelleştirmelere, taşeronlaşmalara, hizmetlerin devrine derhal son verilmelidir.

İş güvenliği denetiminden birinci derecede sorumlu olan başta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olmak üzere tüm ilgili kurumlar yaşanan iş kazalarının önlenmesi için görevlerini tam olarak yerine getirmeli, bu konuda köklü önlemler acilen alınmalı ve ödünsüz uygulanmalıdır.

Kazaların önlenmesi için bilimsel ve teknik yaptırımların yanı sıra örgütlenmenin ve sendikalaşmanın önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Faaliyet gösteren her işletmede acilen risk değerlendirmesi yapılmalı, çalışması uygun olmayan işletmeler hemen kapatılmalıdır."

TMMOB'un iş güvenliği konusunda olduğu gibi diğer konulara ilişkin benzer önerileri ve eleştirileri nedeni ile kimi çevrelerce, "meslek alanlarına ilişkin sınırları aşmak ve politika yapmak" ile suçlandığını kaydeden Göлтаş, sözlerini şöyle tamamladı:

"Aslında bunu belirtmekteki amacım toplumsal yarar ve adil bir bölüşüm konusunda söylediklerimizin tümünün mesleğimizin gerçek anlamda bizlere yapmayı sorumlu kıldığı iş ve yaşam alanlarımızın bire bir kendisi olduğu gerçeğidir. Bu bağlamda; enerjiden, madencilğe, ulaşımdan, kentleşmeye, tarımdan sanayileşmeye yani üretimin her alanında insan yaşamını en temel veri kabul ederek yürüme, rahatsız ettiğimiz egemenlere göre politika yapmayı sürdüreceğiz. Tüm çalışanların sağlıklı, güvenli ortamlarda insanca çalışma ve yaşam koşullarının takipçisi olmaya devam edeceğiz.

Bu sempozyumda amacımız; en basit ifadeyle, kapitalizmin sınırsız ve kural dışı için ucuz işgücü olarak güvencesiz, sigortasız, tehlikeli koşullarda insan haklarına aykırı biçimde çalıştırılan ve gece yarısı bir tekstil fabrikasında çıkan yangında üzerlerine kilitlenen kapı nedeniyle yanarak ölen genç kızlarımız bir daha olmasın mesajını vermektir.

Buradan 29 Aralık 2005 tarihinde Bursa'da tekstil fabrikasında yanarak can veren 15 yaşındaki Ayşe Denizdalan'ı, 18 yaşındaki Sadife Dündüş'ü, 21 yaşındaki Gülden Çiçek'i, 27 yaşındaki Necla Özveren'i ve 32 yaşındaki Sevgi Sesli'yi saygıyla anmak istiyorum."

BİLİM ve TEKNOLOJİYİ İNSANLA BULUŞTURUYORUZ

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, açılış konuşmasında mühendisliğin bilim ve teknolojiyi insanla buluşturan bir meslek olarak onurlu, ancak sorumlulukları fazla olan bir meslek olduğuna işaret ederek, şöyle konuştu:

"Biz, bir yandan insana ve insanlığa karşı işlenmiş suçlara karşı çıkıyoruz, öte yandan da insana ve insanlığa olan sorumluluklarımızı biliyoruz ve sorumluluklarımızın gereklerini yerine getirmeye çalışıyoruz. Bir yandan da üyelerimizi haklarının elde edilmesine, taleplerinin gerçekleşmesine yönelik çabalarda bulunuyoruz. Biz yanlış yapınca, yaptığımız binalar yıkılıyor, kazanlar patlıyor, trenler devriliyor, tarladan ürün alınamıyor, ormanlarımız, yeraltı ve yer üstü kaynaklarımız yağmalanıyor, yatırımlar boşa gidiyor. Mühendisler sıfır hata ile çalışmak zorundalar."

Soğancı, TMMOB'nin mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ülkemizdeki mühendis, mimar ve şehir plancılarını temsil ettiğini; onların hak ve çıkarlarını halkımızın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek, mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zeminini yaratmakla görevli olduğunun altını çizdi. Bu amaçla mesleki alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek; bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirmek ve bunların yaşama geçirilmesi için TMMOB'nin mücadele etmek zorunda olduğunu anlatan Soğancı, "TMMOB bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürmek kararlılığindedir" dedi.

TMMOB'den İş Güvencesi Vurgusu

Bu amaçla düzenlenen bu sempozyuma ilişkin olarak da Soğancı konuşmasında şunları söyledi:

“Bugün ülkemizde birçok sanayi sektöründe üretim aşamasında parlayıcı, yanıcı ve patlayıcı maddeler kullanılmakta ve ne yazık ki ülkemizde iş güvenliğine yeteri önemin verilmemesi, yasal mevzuatın oturmamış olması nedeniyle çok sayıda ölümlü iş kazaları, açık ifadesi ile iş cinayetleri yaşanmaktadır.

Resmi istatistikler, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmediğini yasa, yönetmelik ve uygulamalarda ciddi yetersizlikler bulunduğunu göstermektedir. İşveren kesimi ve kamu işvereni konumundaki devlet, neoliberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni göstermemektedir. İş güvencesinin azalması, çalışma koşullarının ağırlaşması; özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmanın yaygınlaşması, sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik, her yıl 80 bin civarında seyreden iş kazalarının ve kayıtlara giremeyen meslek hastalıklarının nedenleri arasındadır.”

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Soğancı, alınması gereken önlemlere ilişkin tespitlerini de şöyle aktardı:

“İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin kamusal bir hizmet olarak algılanması sağlanmalıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışma koşulları arasındaki nedensel ilişkileri araştırmak ve bilimsel araştırma yapacak kurumlar oluşturulmalı, eğitim kurumları bu konuda özendirilmelidir. Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak iş sağlığı ve güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yapılmalı, üniversitelerin ilgili fakültelerinde iş sağlığı ve güvenliği kürsüleri kurulmalıdır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimine önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır. Eğitimler, ilgili meslek örgütleri tarafından verilmeli, bu eğitimler özerk olmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, işyeri mekanı, teknoloji, üretimde kullanılan hammadde, üretilen ürün, ergonomi v.b. konular proje aşamasında planlanmalıdır. Üretim sürecinde kullanılan ekipmanlar ve kişisel koruyucular, ilgili standart ve mevzuata uygun olarak üretilmelidir. Bu konuda zorunlu standartlar oluşturulmalı, üretim, satış ve kullanım sırasında mutlaka denetim yapılmalıdır. Standart dışı malzemelerin piyasaya girişi ve sunumu engellenmeli ve bu konuda bir denetim ağı oluşturulmalıdır.”

PATLAYICI ORTAMLARDA DENETİM SORUNU

Parlayıcı ve Patlayıcı Ortamlarda Güvenlik (ATEX) Sempozyumu kapsamında yapılan "Ulusal Mevzuat ve Uygulamaları" başlıklı panelde, uygulama ve denetim sorunları ön plana çıktı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın denetimleri yapacak teknik iş müfettişlerinin sayısının artırılması için çalışma yürütüldüğü, TSE'nin ise ürün testinde kullanılan laboratuvarı geliştirme hazırlıkları yaptığı açıklandı.

Ankara'da 3 gün süren ATEX Sempozyumu çalışmalarını, 24 Eylül 2011 tarihinde gerçekleştirilen "Ulusal Mevzuat ve Uygulamaları" başlıklı panel ile tamamladı. Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Yönetim Kurulu Yazmanı Erdal Apaçık'ın yönettiği panelde, EMO'dan Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Murat Yapıcı; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Salih Aydın; Çalışma ve Sosyal

Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan Özlem Özkılıç ile TSE Ürün Belgelendirme Merkezi'nden Gürsel Eratak konuşmacı olarak yer aldı.

Panelde ilk sözü alan Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Murat Yapıcı, Türkiye'de patlayıcı ve parlayıcı ortamlara ilişkin kapsamlı mevzuatların bulunduğunu belirtirken, "Türkiye'de mevzuat eksikliği bulunmadığı ifade edilmesine rağmen uygulamada çok ciddi problemler var. Sahada mevzuatın uygulanmasına yönelik denetim yapılması için idarenin çözüm üretmesi gerekmektedir" saptamasını yaptı. Parlayıcı ve patlayıcı ortamların hiç umulmadık tesislerde ortaya çıkabileceğine dikkat çeken Yapıcı, "Sempozyumda şeker fabrikalarında, ayçiçeği fabrikalarında bile toz patlamasına karşı önlem alınması gerektiğini öğrendik. Bu denli önemli bir konuda dene-

timleri kimin yapacağı, kimlerin önlem almakla yükümlü olduğu bile henüz belirsiz” diye konuştu. Konuya ilişkin TMMOB ve bağlı odalara da görev düştüğünü kaydeden Yapıcı, bu kapsamda odaların da çeşitli mevzuat değişiklikleri yapması gerektiğini kaydetti. Uygulamada görev alan mühendislere ulaşmanın en etkin aracının TMMOB olduğunu vurgulayan Yapıcı, TMMOB ve bağlı odalarının konuya ilişkin eğitim ve belgelendirme süreçlerine katılması gerektiğini belirtti.

Parlayıcı ve patlayıcı ortamlarda kullanılan ürünlerin standartlara ve yönetmeliklere uygun olarak üretilmesinin tek başına yeterli olmayacağını dile getiren Yapıcı, Çalışma ve Sosyal Bakanlığı'nın işyerlerinde ve sahalarda yaptığı denetimlerin önemine vurgu yaptı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın işyeri denetimlerini artırması gerektiğine işaret eden Yapıcı, “Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın sahada denetim yapmak için yeterli teknik personeli olmayabilir. Bu konudaki açık, meslek odalarının eğitim vereceği üyeleri ile giderilebilir” dedi. Yeterince teknik personeli olmayan bazı belediyelerin asansör denetimi konusunda EMO ve Makina Mühendisleri Odası ile işbirliği yaparak, denetim sorununu çözdüğünü belirten Yapıcı, “Parlayıcı ve patlayıcı ortam bulunan tesislerin devreye alınması sırasında kamu adına denetim yapacak mühendis personel TMMOB ve bağlı odalar tarafından düzenlenecek eğitimlerle yetiştirilebilir” diye konuştu.

ATEX konusunda onaylanmış kuruluş sıkıntısı bulunduğu na işaret eden Yapıcı, konuşmasına şöyle devam etti:

“Bugün Bakanlık taşeron sistemi ile onaylanmış kuruluş sorununu çözmeye çalışıyor. Onaylanmış kuruluş ve laboratuvar sorununu çözemeyen ülke, zaten bu teknolojiyi üretemez. Özelleştirme ve taşeronlaştırma ile sorunu çözebilseydik, bugün özelleştirilmiş dağıtım bölgelerindeki elektrik tesislerin projelerinin onayı için TEDAŞ yeniden devreye girmek zorunda kalmazdı. Kamu, mutlaka proje, ruhsat ve denetim aşamalarında bulunmalıdır. Kamunun yardım istediği noktada TMMOB ve bağlı odalar yardıma hazırdır.”

Ürün Denetimleri Sürdürülüyor

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Salih Aydın ise Avrupa Birliği (AB) mevzuatının Türkiye'de uygulanması için bakanlığın gerekli düzenlemeleri yaptığını kaydederek, AB ülkelerinde ATEX Direktifi'nin Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe girmesinin hemen ardından 31 Aralık 2003 tarihinde konuya ilişkin yönetmeliğin Türkiye'de yürürlüğe girdiğini kaydetti. Patlayıcı ve parlayıcı ortamlarda kullanılacak ürünlerin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından denetlendiğini ve sertifikalandırıldığını anımsatan Aydın, ürün belgelendirmesi konusunda AB'de de rastlanan sorunlar nedeniyle mevzuat değişikliği

hazırlıkları yapıldığını söyledi. Söz konusu değişikliklerin 2012 yılında yürürlüğe gireceğini belirten Aydın, söz konusu değişikliklerde onaylanmış kuruluşlara ilişkin yeni kriterler getirileceğini kaydetti. Ürünler için yapılan denetimler hakkında bilgi veren Aydın, hangi ürünlerin ATEX kapsamında olduğuna ilişkin bir liste hazırlandığını ve bu ürünler için geliştirilen harmonize standartlara uygun üretim yapılıp yapılmadığının bakanlık tarafından denetlendiğini kaydetti. ATEX konusunda bakanlık bünyesinde bir komisyon çalışması yapıldığını ifade eden Aydın, bu komisyonun çalışmalarından ve raporlarından tüm uygulayıcıların yararlanabileceğini de sözlerine ekledi.

Denetimde ILO Standartları Yakalanacak

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan Özlem Özkılıç ise bakanlık bünyesinde ATEX konusunda denetim yapabilecek 190 teknik iş müfettişi olduğunu belirterek, kısıtlı bir kadro ile hizmet verilmeye çalışıldığını ifade etti. Trakya'nın tamamı içi 28 mühendis ile denetim yaptıklarını kaydeden Özkılıç, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) istatistiklerine göre Türkiye'de 2 bin kadar teknik iş müfettişinin görev yapması gerekiyor. İş müfettişi sayısının 1800'e çıkarılması için gerekli kadro alındı. Müfettiş yardımcısı olarak göreve başlayanlar ile birlikte 900 iş müfettişi ve yardımcısı var şu anda. 900 kişinin de iş müfettişi olarak işe başlaması bekleniyor. Ancak müfettiş yardımcılarının tek başına denetime gidebilmesi için uzun bir eğitim programından geçmeleri gerekiyor. Yaklaşık 3 yıl sonra müfettiş yardımcılarının eğitimlerinin tamamlanması ile Türkiye genelinde 1800 teknik iş müfettişi görev yapacak."

Kendileri tarafından yapılan istatistik çalışmasından, toplam denetimlerin yüzde 54'ünün iş kazası veya meslek hastalıklarına ilişkin şikayetler üzerine yapıldığının

belirlendiğini aktaran Özkılıç, genel denetimlerin ise yüzde 46'da kaldığını kaydetti. İstanbul Çerkezköy'de ise yapılan denetimlerin yüzde 70'inin kazalara ilişkin olduğunu aktaran Özkılıç, genel denetimler için yeterli vakit kalmaması nedeni ile ortaya çıkan iş kazaları ve meslek hastalıklarına ilişkin şikayetlerin incelenmesi ve bu konuda denetim yapılması işinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na devredildiğini bildirdi.

Uygulama Rehberlerine İhtiyaç Var

2011 yılı itibari ile kazaların önlenmesi için yapılan denetimlere ağırlık verildiğini vurgulayan Özkılıç, sanayi bölgelerinde ve sektör bazlı projeler aracılığı ile denetimlerin yoğunlaştırıldığını açıkladı. Alan ve risk bazlı bölgesel denetimlerin sürdürüldüğünü belirten Özkılıç, yapılan denetimler sonucu rapor edilen eksiklerin giderilmesi konusunda işletmelerin çeşitli sıkıntılar yaşadığını da söyledi. Uygulayıcılara eksikleri nasıl gidereceklerine ilişkin olarak yardımcı olmaya çalıştıklarını anlatan Özkılıç, şöyle konuştu:

"Ancak AB Direktifi'nin eki durumunda olan uygulama rehberleri, Türkiye'de resmi olarak yayımlanmadı. Hem denetim yapanlar hem de işletmelerdeki uygulayıcı mühendisler için bu rehberler faydalı olacaktır. Ayrıca konuya ilişkin standartların tümü Türkçeye çevirilmedi. TSE'den bu standartları çevirmesini rica ediyoruz."

"TSE Laboratuvarını Yenileyecek"

TSE Ürün Belgelendirme Merkezi'nden Gürsel Eratak ise TSE'nin parlayıcı ve patlayıcı ortamlara ilişkin çalışmalarının 1980 yıllarına kadar gittiğini belirtti. TSE'nin konuya ilişkin ATEX direktiflerinin yayımlanmasından önce de çalışmaları bulunduğunu kaydeden Eratak, ATEX'e ilişkin tüm standartların Türkçeleştirilmesi ve yerelleştirilmesinin TSE'nin öncelikli gündemlerinden biri olduğunu açıkladı. Eratak, standartların direkt TSE personeli tarafından değil, sektör temsilcilerinin ve meslek mensuplarının da içinde bulunduğu komiteler tarafından hazırlandığını da vurguladı. ATEX konusunda yayımlanacak olan standartlara ilişkin çalışmalar için, sempozyum katılımcılarını TSE'nin ayna komitelerinde görev almaya çağıran Eratak, Türkiye'nin standartları belirleyen değil uyarlayan konumunda olduğunu söyledi. Standartların bilim ve teknoloji konusunda ilerleyen ve teknolojinin direkt sahibi konumundaki ülkelerde belirlendiğine dikkat çeken Eratak, teknoloji geliştirmede ciddi yol alınması durumunda standartların Türkiye'de belirlenebileceğine işaret etti. Eratak, TSE'nin standartlara uygunluk ölçümlerinin yapıldığı laboratuvarını, ATEX kapsamındaki ürünleri de kapsayacak şekilde yenileme hazırlıkları yaptığını açıkladı. ◀